

Document consultativ cu privire la

“INCLUZIUNEA SOCIALĂ – direcție strategică de dezvoltare pentru municipiul Cluj-Napoca 2020”¹

Document-în-lucru² elaborat de **WG Incluziune Socială**,³ definit pe linia dimensiunii strategice "Oameni și comunitate", în cadrul proiectului de planificare strategică a municipiului Cluj-Napoca pentru perioada 2014-2020 (<http://cmpg.ro/?p=32>).

Cluj-Napoca

15.10.2013

¹ Prin asumarea incluziunii sociale ca una dintre direcțiile strategice de dezvoltare, orașul Cluj-Napoca se poate alătura multiplelor rețele europene urbane, cum ar fi: rețeaua EURO CITIES și parteneriatul suținut de acesta “Orașe pentru Incluziune Activă” (Cities for Active Inclusion); “Platforma europeană împotriva sărăciei și excluziunii sociale” (European Platform Against Poverty and Social Exclusion); URBACT; “Alianța Europeană a Orașelor și Regiunilor pentru Incluziunea Romilor” (European Alliance of Cities and Regions for Roma Inclusion);

² În perioada consultărilor pe această variantă a documentului, grupul nostru va lucra în continuare atât la partea de analiză a datelor, cât și la elaborarea detaliată a direcțiilor strategice și programelor operaționale propuse, cu scopul de a finaliza documentul până la sfârșitul lui noiembrie.

³ Grupul de Lucru îi include pe: Adorjányi Júlia, Bereczki Adina, Berszán Lídia, Ciornei Carmen, Hărăguș Teodor, Hetea Cristian, Hetea Estera, Lakatos Marius, Moisă Florin (coordonator), Pop Florina, Popescu Livia, Raț Cristina, Roșca Mihai, Roth Maria, Rusu Dan, Tonk Gabriella, Vincze Enikő (coordonator).

CUPRINS

- I. Argumente generale pentru adoptarea perspectivei incluziunii sociale
 - a. Incluziunea socială și politici ce adresează explicit, dar nu exclusiv situația romilor
 - b. Incluziunea și coeziunea socială: abordarea de grup și abordarea teritorială
- II. Clujul social
 - a. Situația socială și economică
 - b. Disparități socio-teritoriale
 - c. Deprivare multiplă și marginalizare în rândul etnicilor romi
 - d. Resurse instituționale
- III. Excluziunea socială ca problemă strategică
- IV. Viziunea dezvoltării socio-teritoriale incluzive și coezive
- V. Obiectivele dezvoltării incluzive și coezive
- VI. Direcțiile strategice în domeniul Incluziunii sociale
- VII. Programe operaționale în domeniul Incluziunii sociale
- VIII. Incluziunea socială ca obiectiv transversal al Planului de dezvoltare al Clujului
- IX. Brand și profil competitiv: "Cluj – oraș incluziv"

I. Argumente generale pentru adoptarea perspectivei incluziunii sociale

Un oraș incluziv este un oraș în care ne simțim acasă, în care ne împărtășim bucuriile și greutățile. Perspectiva incluziunii sociale înseamnă conștientizarea faptului că standardul de viață nu ar trebui să fie o medie bună între nivelul celor îndestulați și nivelul celor destituiți, ci un standard decent de viață de care beneficiază cei mai mulți. Incluziunea socială presupune asumarea responsabilității față de cei care, în condiții economice și sociale complexe, marcate de istoria specifică acestei regiuni, nu reușesc să obțină resursele necesare pentru a duce un trai obișnuit, conform așteptărilor sociale. Lipsa resurselor materiale, locuirea inadecvată sau segregată, nivelul de școlarizare scăzut, munca ocazională sau fără forme legale, dependența de substanțe, starea de sănătate proastă, existența unei dizabilități sau invalidități, comiterea unor infracțiuni regretabile în trecut – constituie factori ai excluziunii sociale, ai acumulării dezavantajelor într-un cerc vicios care poate persista de-a lungul mai multor generații. Șansele la o viață bună nu sunt egale, ci marcate de condiții structurale, precum și de modul în care gândim despre cauzele excluziunii.

Pentru a curma acest proces vicios, sunt necesare măsuri de incluziune socială integrate într-un plan de dezvoltare socială, economică și culturală incluzivă, care să faciliteze accesul la educație, muncă decentă, servicii sociale, servicii de sănătate, locuire decentă și participare în viața socială, culturală și politică a orașului, și care să genereze și susțină solidaritatea socială și inter-etnică (lipsită de prejudecăți stigmatizante), atât de necesară creării unei comunități clujene coezive. Prin incluziunea socială a grupurilor vulnerabile și dezavantajate, nu ne propunem "doar" să facem toate aceste sisteme mai accesibile celor care sunt marginalizați prin efectele economiei de piață, ci urmărim să susținem și schimbări în contextul social și instituțional mai larg (de exemplu creare de locuri de muncă, îmbunătățirea sistemului educațional și medical, construirea unui fond locativ necesar, transformarea spațiului public într-unul la care au acces toți cetățenii, îmbunătățirea guvernării locale, dezvoltarea infrastructurii serviciilor sociale). Planul privind dezvoltarea socială, economică și culturală a Clujului pentru perioada 2014-2020 include în mod explicit, ca actori și ca beneficiari, și etnicii romi din oraș, atât ca minoritate etno-culturală, cât și ca populație în rândurile căreia riscul excluziunii sociale

este foarte ridicat tocmai datorită modului în care, în cazul acesteia, factorii generali ai excluziunii se suprapun cu consecințele stigmatizării etnice.

În momentul de față Primăria și Consiliul Local își asumă un astfel de plan de dezvoltare al cărui implementare, dincolo de mecanismele și instrumentele instituționale și bugetare proprii, poate și trebuie să se bazeze pe parteneriate cu alți actori instituționali (economici, sociali, culturali, politici) respectiv pe utilizarea fondurilor europene⁴ care împreună asigură viziune, voință, capacități și fonduri dedicate incluziunii sociale. Pentru perioada 2014-2020, Primăria și Consiliul Local al Municipiului Cluj-Napoca își asumă implementarea coerentă a Strategiei Naționale pentru Incluziune Socială și Reducerea Sărăciei (2014-2020) și a Strategiei Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității romilor pentru perioada 2012-2020), însușindu-și și prevederile Acordului de Parteneriat între România și Uniunea Europeană cu privire la utilizarea fondurilor europene în perioada 2014-2020 și formulând Planuri Locale de Acțiune în domeniul incluziunii. Fiind Pol Național de Creștere, municipiul Cluj-Napoca poate propune și coordona și un plan strategic privind incluziunea și coeziunea socială în cadrul Zonei Metropolitane Cluj.

a. Incluziunea socială și politici sociale care adresează explicit, dar nu exclusiv situația romilor

Principiile incluziunii sociale sunt transpuse atât în recomandările europene, cât și în legislația națională. Conform Legii nr. 292/2011 (Legea asistenței sociale, art. 6 , lit. cc) *“procesul de incluziune socială reprezintă ansamblul de măsuri și acțiuni multidimensionale din domeniile protecției sociale, ocupării forței de muncă, locuirii, educației, sănătății, informării, comunicării, mobilității, securității, justiției și culturii, destinate combaterii excluziunii sociale și asigurării participării active a persoanelor la toate aspectele economice, sociale, culturale și*

⁴ Promovării incluziunii sociale îi este dedicată un capitol separat (pp. 33-42) în *Documentul de lucru al serviciilor Comisiei. Elemente ale unui cadru strategic comun 2014 – 2020 pentru Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime*, 2012. În acest capitol se oferă recomandări clare și la modul în care diferitele tipuri de fonduri (FSE, FEDR etc.) se pot combina în vederea derulării unor programe integrate pentru incluziune socială concepute pe baza grupurilor vulnerabile și/sau pe baza abordării teritoriale.

politice ale societății.” În ceea ce privește sistemul național de asistență socială, aceeași Lege spune că acesta este „*ansamblul de instituții, măsuri și acțiuni prin care statul reprezentat de autoritățile administrației publice centrale și locale, precum și societatea civilă intervin pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea efectelor temporare ori permanente ale situațiilor care pot genera marginalizarea sau excluziunea socială a persoanei, familiei, grupurilor ori comunităților.*” Din definițiile de mai sus se deduce ușor că asistența socială (beneficiile sociale și serviciile sociale oferite unor persoane, familii și grupuri vulnerabile) este una dintre instrumentele prin care se urmărește incluziunea socială, dar incluziunea socială nu se reduce la măsurile de asistență socială, de aceea ea necesită politici inter-sectoriale complexe și cadre instituționale adecvate implementării acestora.

Principiile incluziunii sociale a romilor sunt fixate atât în “Cadrul UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor până în 2020”, cât și în “Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității romilor pentru perioada 2012-2020”. Cea din urmă prevede implementarea unor politici integrate în domeniul educației, ocupării, forței de muncă, sănătății, locuirii, culturii și infrastructurii sociale, precum și faptul că la nivel local structurile responsabile cu implementarea strategiei sunt autoritățile locale. Strategia prevede în acest sens înființarea prin HCL a unui Grup de Lucru Local, elaborarea unui Plan local de acțiune, precum și introducerea acestuia în strategia de dezvoltare locală. În lipsa Planului local de acțiune privind implementarea strategiei naționale pentru incluziunea romilor, Planul de dezvoltare al orașului Cluj pentru perioada 2014-20 definește direcții strategice și programe operaționale care includ și măsuri dedicate explicit cetățenilor de etnie romă expuși excluziunii sociale.

b. Incluziunea și coeziunea socială: abordarea de grup și abordarea teritorială

Incluziunea activă înseamnă elaborarea și implementarea unei strategii comprehensive bazate pe integrarea celor trei piloane ale politicilor sociale, și anume: suport adecvat de venituri (prin măsuri de protecție și asistență socială), o piață incluzivă a muncii (prin măsuri care favorizează accesul tuturor, inclusiv a persoanelor din grupuri vulnerabile, la muncă decentă) și acces la

servicii de calitate (în domeniul educației școlare, sănătății, îngrijirii copiilor, vârstnicilor și a persoanelor cu dizabilități/invalide și locuirii).⁵

Coeziunea, un alt principiu al dezvoltării, corelată cu dezideratul incluziunii sociale, ne conduce înspre recunoașterea faptului că în cazul zonelor de locuire care acumulează dezavantaje multiple, măsurile desegregării spațiale sunt instrumente indispensabile incluziunii sociale. În abordarea teritorială a incluziunii sociale agenda socială include și dimensiunea teritorială: ea acordă atenție faptului că, cu cât este mai concentrată spațial deprivarea (fenomen care apare atât în medii urbane, cât și în medii rurale relativ dezvoltate economic), cu atât este mai dificilă eliminarea ei.⁶ Pornind de la aceste fundamente, strategia noastră pentru incluziune socială combină două abordări: cea individual-personală sau de grup, cu cea teritorial-contextuală.

Ultimul *Raport privind incluziunea socială în România* realizat de Guvernul României (Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale) s-a referit la anul 2010.⁷ Printre altele, acest Raport discută despre “obiectivul Strategiei Europa 2020 de garantare a faptului că beneficiile creșterii economice sunt larg distribuite și că persoanele aflate la marginea societății pot juca un rol activ în cadrul acesteia” (p.3). Raportul furnizează date statistice la nivel național privind indicatorii excluziunii sociale,⁸ care reflectă situația alarmantă a României din acest punct de vedere: ea este pe primele locuri atât în ceea ce privește numărul persoanelor expuse riscului sărăciei și nivelul de precaritate sau deprivare materială severă, cât și în ceea ce privește procentul persoanelor care locuiesc în gospodării cu un grad scăzut de ocupare.

Pentru a-și exercita responsabilitatea față de cetățenii săi, dar și obligațiile care îi revin ca municipiu și centru regional al unui Stat Membru al UE, Primăria și Consiliul Local, în

⁵ Vezi în *European Commission Recommendations to Member States Regarding Active Inclusion*, 2008; *Assessment of the implementation of the European Commission Recommendation on active inclusion: A study of national policies*, January 2013

⁶ Fabrizio Barca: *Towards a territorial social agenda for the European Union*. 2009

⁷ Accesibil aici:

<http://www.mmuncii.ro/pub/imagemanager/images/file/Domenii/Incluziune%20si%20asistenta%20sociala/raportari/050412%20Raport%202010.pdf>

⁸ Indicatorul excluziunii sociale se referă la numărul de persoane aflate într-o situație de risc cuantificată de cel puțin unul dintre cei trei indicatori menționați, adoptați de Comisia Europeană și Statele Membre ale UE în cadrul Metodei Deschise de Coordonare.

colaborare cu diverși parteneri sociali, își asumă (și) dezideratul creșterii incluzive, și își propun să contribuie la atingerea tuturor obiectivelor tematice formulate în Strategia Europa 2020, printre altele și cel care se referă la promovarea incluziunii sociale și reducerii sărăciei, și în particular la realizarea țintelor concrete asumate de România în acest domeniu.⁹

Guvernanții recunosc că *“unele persoane, ale căror caracteristici fizice, psihice, educaționale, ocupaționale le îngreunează accesul la nivelele de bunăstare oferite de societate și le fac vulnerabile față de fenomenul sărăciei, devin sărace cu o mai mare probabilitate pentru o perioadă mai lungă sau mai scurtă de timp.”*¹⁰ Mai puțini acceptă însă faptul că aceste vulnerabilități sunt produse de cauze structurale și sunt dezavantaje sistemice (de exemplu lipsa locurilor de muncă generată de mecanisme macro-economice; nivelul redus al veniturilor plătite de angajatori; reducerea investițiilor în protecție socială ceea ce agravează și mai puternic marginalitatea celor vulnerabili; transformări economice care fac ca persoane din zone rurale să fie nevoite să trăiască din agricultura de subzistență etc.), și că politicile de incluziune socială nu se pot axa doar pe schimbarea *“caracteristicilor persoanelor vulnerabile”*, ci trebuie să contribuie la eliminarea cauzelor structurale. În momentul de față, recomandările Uniunii Europene privind dezvoltarea accentuează în mod deosebit nevoia unei dezvoltări teritoriale coezive și policentrice, astfel atragând atenția asupra faptului că discrepanțele între diverse State Membre, sau – de exemplu în cazul României – între regiuni, județe, localități, dar și în interiorul localităților trebuie gestionate prin politici de dezvoltare care acordă atenție și comunităților marginalizate localizate în zone defavorizate din punct de vedere economic, segregate spațial, sau neglijate multă vreme de autoritățile publice de la diverse nivele.¹¹

⁹ Atingerea ratei de ocupare a populației cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani de 70%; reducerea ratei de părăsire timpurie a școlii sub 11,3%; creșterea ponderii tinerilor cu vârsta între 30-34 ani, absolvenți ai unei forme de învățământ terțiar, până la cel puțin 26,7%; scăderea numărului de persoane expuse sărăciei cu 580.000.

¹⁰ *Raport privind incluziunea socială în România în anul 2010*. Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale.

¹¹ Idei creionate, printre altele, în *Consultative document in order to develop The Partnership Agreement for Romania 2014-2020*, 31 May 2013, Secțiunea 1B, Capitolul 3 - Integrated approach to territorial development supported by the ESIF, pp. 151-165; *Priorități de dezvoltare teritorială națională în atingerea obiectivelor Strategiei Europa 2020*, Comitetul Consultativ

Orientându-se după Strategia Europa 2020, dar și pe baza analizelor făcute în vederea programării Fondurilor Europene 2014-2020 în România,¹² Planul Național de Dezvoltare, Planul de Dezvoltare al Regiunii Nord-Vest, Planul Județean de Dezvoltare al județului Cluj pentru perioada 2004-20, precum și Planul Integrat de Dezvoltare pentru Polul de Creștere Cluj Napoca – Zona Metropolitană Cluj își propun obiective legate de incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada următoare. În acest sens, împreună cu Strategia Națională pentru Incluziunea Socială a Romilor (elaborarea căreia constituie condiție ex-ante pentru România în vedere accesării fondurilor structurale europene), precum și recomandările Uniunii Europene privind dezvoltarea incluzivă și coezivă,¹³ aceste planuri de dezvoltare constituie un cadru de planificare adecvat scopului nostru de a integra strategia locală de incluziune socială, respectiv strategia locală pentru incluziunea romilor în Strategia de Dezvoltare al Municipiului Cluj-Napoca pentru perioada 2014-20. Dincolo de corelarea planificărilor de la diverse nivele (oraș, zonă metropolitană, județ, regiune) - în vederea implementării programelor operaționale propuse pe plan local - unitatea de incluziune socială, propusă spre înființare prin planul de dezvoltare al Clujului pentru 2014-20, respectiv Primăria va colabora cu organismele altor instituții publice responsabile cu punerea în practică a strategiilor naționale de incluziune.

privind Coeziunea Teritorială, noiembrie 2012; *Territorial Agenda of the European Union 2020. Towards an Inclusive, Smart and Sustainable Europe of Diverse Regions*, May 2011.

¹² *Analiză Socio-Economică pentru programarea Fondurilor Europene 2014-2020; Analiza Ministerului Dezvoltării Regionale privind infrastructura regională și locală*, 2013; *Acord de Parteneriat între Comisia Europeană și România pentru perioada de programare 2014-20*, draft septembrie 2013

¹³ *Strategia Europa 2020; Document de lucru al serviciilor Comisiei. Elemente ale unui cadru strategic comun 2014 – 2020 pentru Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime*, 2012; *Priorități de dezvoltare teritorială naționale în atingerea obiectivelor Strategiei Europa 2020*. Comitetul Consultativ privind Coeziunea Teritorială, noiembrie 2012; *Territorial Agenda of the European Union 2020. Towards an Inclusive, Smart and Sustainable Europe of Diverse Regions*, May 2011; *Council conclusions – "Towards social investment for growth and cohesion." Employment, social policy, health and consumer affairs*. Council of the European Union meeting, Brussels, 20-21 June 2013, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/137545.pdf; European Commission – *Social Investment Package*, February 2013; *Communication of the European Commission to the Parliament and Council: Strengthening the social dimension of the economic and monetary union*, October 2013.

II. Clujul social

a. Situația socială și economică

Urmărind indicatorii Strategiei Europa 2020, precum și sistemul național de indicatori primari, secundari și terțiari de incluziune socială (aprobat de HG 488/2005), observăm discrepanțe mari între România și media UE27, precum ne arată tabelul de mai jos realizat printr-o compilație a informațiilor cele mai curente accesibile în bazele de date EUROSTAT: ¹⁴

¹⁴ Acest tabel se va completa cu datele pe Cluj dacă le obținem în timp util de la INS

		România	Media UE27	Cluj-Napoca
Risc de excluziune social	Rata celor supuși riscului de sărăcie	40.3%	24.2%	
	Rata celor supuși riscului de sărăcie după transferuri sociale	22.2%	16.9%	
	Rata celor care trăiesc în deprivări materiale severe	29.4%	8.8%	
	In-work at-risk-of-poverty	17.3%	8,4%	
	In-work at-risk-of-poverty în cazul celor care lucrează part-time	50.7%	12.3%	
Locuire	Procentul celor care sunt proprietari ai locuinței în care trăiesc	97.5%	70.8%	
	Procentul cheltuielilor din venituri pe întreținerea locuințelor	24.9%	22.4%	
	Procentul celor care cheltuiesc mai mult de 40% pe întreținerea locuinței		11.5%	
	Rata celor care locuiesc în locuințe supra-populate	54.9%	17.6%	
	Rata celor care locuiesc în locuințe supra-populate în rândurile celor care se află în risc de sărăcie	65%	28%	
	Ponderea celor care se confruntă cu deprivări locative severe	26.9%	5.7%	
	Ponderea celor care trăiesc în mediu locativ poluat	20.0%	14.8%	
Venituri, ocupare, șomaj	Inegalitatea veniturilor între veniturile celor mai înstăriți 20% și celor mai săraci 20%	6.2%	5.1%	
	Rata șomajului	7.5%	10.9%	
	Rata de ocupare printre cei între 24-65 ani	63.8%	68.5%	
	Rata șomajului printre tinerii între 15-24 ani ¹⁵	23,1%	23,4%	
Educație	Rata celor care au abandonat școala timpuriu (dintre cei între 18-24 ani)	17.4 %	12.8%	
	Rata celor care au absolvit forme ale educației terțiare (dintre cei între 30-34 ani)	21.8 %	35.8%	
Protecție socială ¹⁶	Cheltuieli pe protecție socială % din GDP	17.58%	29.36%	
	Cheltuieli pe protecție socială pe persoană	1998 E	7184 E	
	Procente cheltuite pe tipuri de protecție socială din totalul beneficiilor sociale - Persoane în vârstă	50.7%	45.0%	
	Procente cheltuite pe tipuri de protecție socială din totalul beneficiilor sociale - Sănătate și dizabilități	34.7%	45.0%	
	Procente cheltuite pe tipuri de protecție socială din totalul beneficiilor sociale - Familie și copii	9.6%	8.0%	
	Procente cheltuite pe tipuri de protecție socială din totalul beneficiilor sociale - Șomaj	3.2%	6.0%	
	Procente cheltuite pe tipuri de protecție socială din totalul beneficiilor sociale - Locuințe sociale și excluziune locativă	1.7%	3.6%	

¹⁵ Vezi în http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-GL-13-003/EN/KS-GL-13-003-EN.PDF

¹⁶ Date extrase din *European social statistics 2013*. EUROSTAT.

Pentru a putea urmări repere clare în monitorizarea realizării obiectivelor legate de incluziunea socială de-a lungul implementării Strategiei de Dezvoltare a Municipiului Cluj-Napoca în perioada 2014-20, autoritățile vor urmări la nivel local indicatorii amintiți mai sus, contribuind la îmbunătățirea acestora prin mijloacele de care dispun conform sistemului administrației publice românești. Chiar dacă regiunea de dezvoltare Nord-Vest, județul Cluj, și în mod particular orașul Cluj-Napoca au avut în 2005 indici de dezvoltare socială relativ înalte,¹⁷ care le plasează printre regiunile, județele și orașele cele mai dezvoltate din România, această relativă bună poziționare, plasată în comparația dintre România și alte State Membre ale UE, nu înseamnă o calitate a vieții ridicată, și nu înseamnă bunăstare pentru foarte mulți locuitori ai acestor teritorii. De aceea, strategia noastră include o serie de măsuri în vederea creării locurilor de muncă și îmbunătățirii infrastructurii prin care se asigură diverse servicii publice, în așa fel încât acestea să răspundă (și) nevoii incluziunii sociale (vezi Direcția strategică 1 și Direcția strategică 2 din capitolul VII).

Asupra sistemului local de asistență socială se manifestă presiuni și provocări în creștere: accentuarea fenomenului de îmbătrânire demografică, lipsa locurilor de muncă, șomajul de lungă durată cu precădere în rândurile tinerilor, veniturile reduse și starea de sărăcie chiar și în rândurile celor angajați, creșterea riscului de sărăcie severă în rândul unor grupuri defavorizate, printre care mulți etnici romi. Infrastructura de asistență socială și resursele umane din acest domeniu sunt încă deficitare în raport cu creșterea continuă a nevoii pentru astfel de servicii, ceea ce înseamnă că programele de incluziune socială, chiar dacă au susținere politică, riscă să eșueze din lipsa resurselor umane și materiale necesare implementării lor. Categoriile vulnerabile trebuie capacitate prin programe de asistență socială comunitară, prin asistarea familiilor cu probleme multiple, prin activități preventive țintite către grupurile vulnerabile și intervenții de tip management-de-caz pentru ca indivizii și familiile să-și exercite drepturile sociale, pentru a folosi oportunitățile de incluziune socială create. Incluziunea socială nu se reduce la alocarea unor prestații *hic et nunc*, ci este un proces care necesită timp și facilitare, prin urmare resursă umană calificată.¹⁸ Drept consecință, programele operaționale propuse includ prevederi privind

¹⁷ Vezi de exemplu Dumitru Sandu despre indicii de dezvoltare socială a localităților din România, <https://sites.google.com/site/dumitrusandu/bazededate>

¹⁸ Aici se vor prezenta date despre distribuirea beneficiilor sociale și serviciilor sociale în orașul Cluj-Napoca, dacă este posibil, atunci pe cartiere.

adunarea datelor statistice, cât și măsuri specifice de intervenție în ceea ce privește populația aflată sub pragul de sărăcie, copii din familii dezavantajate și copii din sistemul de protecție, tinerii care au părăsit centrele de plasament, persoane cu dizabilități, persoane vârstnice aflate în dificultate, persoane dependente de substanțe, copii și adulți victime ale violenței, exploatării sexuale și traficului de persoane, persoane și familii fără adăpost, persoane migrante (din alte țări) și cetățeni români reîntorși în țară, tineri și adulți delicvenți, și persoane care comit acte de agresivitate, etnici romi supuși excluziunii sociale (vezi Direcția strategică 3 din capitolul VII).

b. Disparități socio-teritoriale

Disparitățile socio-teritoriale din cadrul orașului Cluj-Napoca, sau existența zonelor de locuire defavorizate și segregate în acest mediu urban (care pot fi surprinse printr-o hartă a sărăciei)¹⁹ impun recunoașterea faptului că segregarea teritorială și zonele de locuire defavorizate generează cazuri de sărăcie extremă, caracterizate de suprapunerea multiplelor deprivări materiale și perpetuate intergenerațional. Desegregarea teritorială a acestor spații este o provocare majoră pentru autoritățile locale. Segregarea teritorială nu este doar efect al excluziunii sociale, ci este

¹⁹ Hărțile problemelor sociale au un rol important în calibrarea politicilor sociale și economice, și în planificarea unei dezvoltări teritoriale coezive nu numai pe plan regional sau județean, ci și la nivelul și în interiorul fiecărei localități. Încă din prima jumătate a anilor 2000, în România, cu sprijinul Băncii Mondiale, prin programul AMTRANS s-a elaborat metodologia construirii bazei de date spațiale și s-a arătat: “hărțile sărăciei prezintă profilul geografic al bunăstării, indicând zonele/localitățile în care este concentrată sărăcia și către care trebuie să fie alocate resursele.” (*Harta sărăciei în România. Metodologia utilizată și prezentarea rezultatelor*. Raport elaborat la cererea Comisiei Naționale Anti-Sărăcie și Promovarea Incluziunii Sociale de către Universitatea București și Institutul Național de Statistică, 2005). Abordarea teritorializării sărăciei a început să fie aplicată în UE de când, la începutul anilor 1990, programul URBAN a dezvoltat un set de intervenții urbane integrate. Mai nou, în vederea eficientizării politicilor sociale și a utilizării fondurilor pentru reducerea sărăciei, se lucrează cu scopul elaborării unor hărți ale sărăciei extreme la nivel de micro regiuni (nivel LAU-1), la nivel de localități (nivel LAU-2) și la nivel de vecinătăți segregate mai ales în zone urbane (vezi în *Discussion paper on the territorial aspects of extreme poverty drawing up a European extreme poverty map*, 2012). Pentru aplicarea complementară a abordării excluziunii sociale pe bază de grup vulnerabil și pe bază teritorială, avem nevoie și în contextul orașului Cluj de astfel de hărți.

și cauza perpetuării excluziunii, iar desegregarea teritorială (alături de locuire), pe lângă accesul la locuri de muncă și educație școlară, este un mijloc crucial al incluziunii sociale.²⁰

Datorită diagnozei circumscrise prin hărțile etno-sociale clujene, în ceea ce privește dezideratul incluziunii sociale, Strategia de Dezvoltare a Municipiului Cluj-Napoca 2014-20 abordează nu numai sărăcia persoanelor aparținând unor grupuri vulnerabile, ci și dimensiunea teritorială a sărăciei sau marginalizarea socio-teritorială. Drept consecință, această Strategie identifică nu doar măsuri de incluziune socială dedicate persoanelor care trăiesc în sărăcie pe o perioadă mai scurtă sau mai lungă de timp datorită vulnerabilităților sau dezavantajelor care caracterizează situația lor individuală, ci și măsuri care vizează desegregarea teritorială și incluziunea socială a comunităților marginalizate prin măsuri integrate (investiții intersectoriale în domeniile ocupării forței de muncă, educației, asistenței medicale, infrastructurii locative, eliminarea stigmatizării culturale a acestor teritorii, a populației și comunităților care le locuiesc, asigurare de locuințe în vecinătăți mixte).

c. Deprivare multiplă și marginalizare în rândul etnicilor romi

Studiile cele mai recente realizate de organizații internaționale²¹ – prin informațiile despre discrepanța dintre situația social-economică a populației de etnie romă și a populațiilor majoritare din Statele Membre ale UE în toate domeniile vieții – justifică încă odată și în continuare nevoia de a îmbunătăți Strategia Cadru Europeană pentru Incluziunea Socială a Romilor și de a asigura implementarea strategiilor naționale aferente în toate statele, inclusiv în România. Aceste studii, din păcate, nu oferă date la nivel de localități, cu toate că și gospodăriile de pe anumite străzi ale orașului Cluj (locații în care se poate observa marginalizarea socială a romilor) au intrat în eșantionul anchetei UNDP, dar de aici nu se poate dezvolta harta clujeană a

²⁰ Se prezintă sub formă de hărți distribuția populației în orașul Cluj în funcție de etnie, statut ocupațional, nivel educațional, starea locuințelor, risc de excluziune socială, pentru a vedea în ce zone ale Clujului se cumulează dezavantajele sociale și deprivările material/locative – pe baza datelor din Recensământul 2011, în funcție de cum le primim de la INS.

²¹ UNDP/World Bank/EC Regional Roma survey, 2011; *Study on diagnostics and policy advice for supporting Roma inclusion in Romania*. Prepared by the Human Development and Sustainable Development Teams Europe and Central Asia Department, The World Bank Group. Septembrie 2013.

comunităților sărace de romi. În 2012-2013, în continuarea anchetei UNDP din 2011, în cadrul unei investigații mai ample, s-a desfășurat o cercetare multidisciplinară în 5 orașe mici și 20 de comune din cinci județe din România (Călărași, Dolj, Iași, Alba și Arad) care a descris diversele tipuri și grade ale segregării socio-teritoriale ale comunităților marginalizate de romi și cauzele formării acestora.²² Mai departe, în 2012, în cadrul proiectului “*Preparatory Phase for Model Project: making the most of EU Fund for Sustainable Housing and Inclusion of disadvantaged Roma (explicitly but not exclusively targeted) in Cluj Metropolitan Area*”,²³ o echipă de la Facultatea de Sociologie și Asistență Socială a realizat o evaluare consistentă a situației socio-economice în cele patru comunități din zona Pata-Rât (Dallas, rampa, case modulare, strada Cantonului), drept bază a elaborării planului de acțiune privind desegregarea teritorială a zonei printr-un program integrat de incluziune socială.²⁴

Cazul clujean extrem al marginalizării socio-teritoriale și al teritoriilor de locuire defavorizată este zona Pata-Rât din apropierea rampei de gunoi, care este populată în mod preponderent de familii și persoane de etnie romă supuse excluziunii sociale. Conform definiției noastre, zona Pata Rât include patru vecinătăți, și anume Dallas, rampă, casele modulare și strada Cantonului. Dincolo de factorii economici care au generat-o, această zonă s-a creat și în urma unor măsuri administrative prin care familii sărace au fost relocate din alte zone ale orașului în acest spațiu marginalizat, precum și datorită lipsei îndelungate a unor politici locale și județene de incluziune socială care să fi putut elimina depriverile multiple reproduse intergenerațional cu care se

²² *Faces and Causes of the Roma in Local Settings. Contextual inquiry to the UNDP/World Bank/EC Regional Roma Survey 2011, focusing on Hungary, Romania, Serbia.* A joint initiative of the United Nations Development Programme (UNDP), the Open Society Foundation's Roma Initiatives Office (RIO) and the Making the Most of EU Funds for Roma Inclusion program, and the Central European University/Center for Policy Studies (CEU CPS), coordinated in Hungary by the Research Centre for Economic and Regional Studies of the Hungarian Academy of Sciences, in Romania by Desiré Foundation from Cluj, and in Serbia by the Faculty of Philosophy of Belgrade University.

²³ Proiect implementat de Municipality Cluj-Napoca în parteneriat cu Programul de Dezvoltare al Națiunilor Unite și Agenția de Dezvoltare Regională Nord-Vest cu sprijinul programului Making the Most of EU Funds for Roma al Foundation for Open Society Institute din Budapesta.

²⁴ Aici se vor prezenta, sub formă de tabele și grafice date privind situația socio-economică a populației de etnie romă în România și în orașul Cluj pe baza Recensământului 2011, în măsura în care primim aceste date în timp util de la INS.

confruntă aceste familii și din cauza teritoriului segregat unde trăiesc.²⁵ Drept consecință, strategia noastră include un plan de desegregare teritorială pentru zona Pata Rât (vezi Direcția strategică 4 din capitolul VII).

d. Resurse instituționale

În momentul de față, unitatea Primăriei împuternicită cu problemele sociale este Direcția de Asistență Socială și Medicală (DAS), care gestionează sistemul de beneficii și servicii sociale reglementate prin Legea Asistenței Sociale. Celelalte Direcții ale Primăriei până acum nu și-au propus gestionarea diverselor probleme ale orașului Cluj din punctul de vedere al incluziunii sociale, precum nici comisiile de specialitate ale Consiliului Local (în procesul de elaborare a propunerilor de Hotărâri ale Consiliului Local) nu au găsit modalități prin care să consulte cele mai vulnerabile și marginalizate grupuri din oraș, și să asigure participarea lor la luarea deciziilor. Lipsa colectării sistematice a datelor care reflectă situația socială și economică din oraș, precum și lipsa cartografierii acestora este un impediment în calea unei planificări eficiente a investițiilor în funcție de nevoile diverselor grupuri sociale și în funcție de nevoi zonale. Datorită sistemului greoi al administrației publice românești, diverse organisme împuternicite cu incluziunea socială și/sau promovarea egalității de șanse de la nivel local și județean nu au reușit să își coreleze activitatea, de multe ori plasând anumite responsabilități de la un nivel la altul. Până acum, primăria nu a elaborat încă un plan local de acțiune pentru incluziunea socială a romilor, și nu a constituit un grup local care să coordoneze și monitorizeze implementarea acestui plan, colaborând cu inițiativa de la nivelul Zonei Metropolitane Cluj sau de la nivelul județului Cluj.

Pentru a putea face față nevoilor legate de servicii sociale din orașul Cluj, în perioada 2014-2020 DAS trebuie să beneficieze de dezvoltarea resurselor sale umane și materiale. Tot cu acest scop, Primăria va sprijini organizațiile neguvernamentale care oferă servicii pentru incluziunea

²⁵ Aici se vor discuta informațiile despre cele patru comunități din Pata Rât generate prin cercetarea realizată prin proiectul deja amintit, "*Preparatory Phase for Model Project: making the most of EU Fund for Sustainable Housing and Inclusion of disadvantaged Roma (explicitly but not exclusively targeted) in Cluj Metropolitan Area.*"

socială a celor marginalizați și comisionarea de servicii sociale de la ONG-uri de profil, specializate, iar întregul sistem de servicii sociale va urmări în continuare profesionalizarea și acreditarea acestora. În completare, pentru a veni în sprijinul beneficiarilor, primăria va susține crearea unei baze de date despre servicii sociale. Mai departe, pentru perioada 2014-2020 întrevădem constituirea unor mecanisme și instrumente instituționale care pot deservi realizarea obiectivelor din domeniul incluziunii sociale în general și al incluziunii sociale a romilor în special, inclusiv al asigurării participării grupurilor vulnerabile la luarea deciziilor administrative. Astfel, fără a-și plasa responsabilitățile pe alți actori sociali, Primăria și Consiliul Local vor colabora cu ei și îi vor sprijini pe aceștia pentru a atinge obiectivele dezvoltării incluzive și coezive bazate pe evidențe sau pe un sistem adecvat de colectare și analiză de date despre nevoi (vezi Direcția strategică 5 din capitolul VII).

III. Excluziunea socială ca problemă strategică

Pe baza analizelor de mai sus privind Clujul social concludem că excluziunea socială ca problemă strategică a municipiului Cluj-Napoca (sau existența grupurilor vulnerabile, dezavantajate, marginalizate și stigmatizate cultural) are patru mari dimensiuni: excluziunea economică, excluziunea de la drepturi sociale (educație, locuire, ocupare, sănătate, servicii sociale), lipsa sau dificultatea participării sociale (la viața socială, culturală și politică a orașului) și excluziunea teritorială, asociată cu un mediu de viață inadecvat sub aspectul infrastructurii, poluării și conexiunii la oraș. Strategia care răspunde la această problemă este Strategia incluziunii sociale, gândită în relație cu celelalte direcții de dezvoltare, precum și în contextul dezvoltării Zonei Metropolitane Cluj, județului Cluj și regiunii de dezvoltare Nord-Vest. Strategia incluziunii sociale are la bază viziunea unei dezvoltări socio-teritoriale incluzive și coezive a orașului.

IV. Viziunea dezvoltării socio-teritoriale incluzive și coezive

Actorii dezvoltării municipiului Cluj-Napoca înțeleg importanța realizării unei creșteri favorabile incluziunii sociale, o creștere care – pe de o parte – se bazează pe asigurarea condițiilor în care toți cetățenii (indiferent de etnia, genul, vârsta, condiția lor de dizabilitate/invaliditate, statutul lor social) pot participa la dezvoltare, și – pe de altă parte – care pune dezvoltarea economică în slujba bunăstării sociale a tuturor și astfel asigură efectiv respectarea drepturilor omului, inclusiv ale drepturilor social-economice ale persoanelor vulnerabile, grupurilor dezavantajate și comunităților marginalizate, precum romii.²⁶

Actorii dezvoltării municipiului Cluj-Napoca sunt ghidați de viziunea unei dezvoltări teritoriale coezive, și își propun ca în perioada 2014-2020 să implementeze intervenții teritoriale integrate în zonele geografice urbane cele mai afectate de sărăcie sau în cartierele cele mai dezavantajate. Aceste planuri vor include măsuri obligatorii privind locuințele sociale, măsuri complementare în domeniile educației, sănătății, serviciilor sociale și a ocupării forței de muncă, dar după caz și măsuri de desegregare teritorială.

V. Obiectivele dezvoltării incluzive și coezive

Obiectivul general al acestei direcții de dezvoltare este transformarea municipiului Cluj-Napoca într-un oraș incluziv care se dezvoltă pe baza principiilor incluziunii și coeziunii socio-teritoriale, și asigură participarea tuturor categoriilor la deciziile privind prioritățile de dezvoltare și bugetarea acestora. Dezvoltarea incluzivă și coezivă propusă va fi în măsură să asigure o bună calitate a vieții pentru toți cetățenii, indiferent de etnia, genul, vârsta, condiția de dizabilitate/invaliditate sau statutul lor social.

Strategia de Dezvoltare a Municipiului Cluj-napoca urmărește în perioada 2014-2020 următoarele obiective specifice: promovarea politicilor care asigură un mediu favorabil

²⁶ Drepturile social-economice au fost introduse în sfera drepturilor fundamentale în societățile europene prin *European Social Charter* elaborat în 1961 și dezvoltat în 1966.

economiei sociale și care facilitează angajarea persoanelor din grupuri vulnerabile, printre care și etnicii romi la locuri de muncă decente; crearea unor condiții de infrastructură, resurse umane și competențe profesionale adecvate asigurării accesului la prestații și servicii sociale în rândul persoanelor și grupurilor vulnerabile; implementarea unor programe care asigură persoanelor și grupurilor dezavantajate accesul efectiv la educație școlară, sănătate și locuire adecvată ca drepturi social-economice; incluziunea socio-teritorială a zonelor de locuire defavorizată și/sau a comunităților marginalizate; elaborarea unor mecanisme instituționale incluzive care asigură participarea persoanelor vulnerabile, grupurilor dezavantajate și comunităților marginalizate în luarea deciziilor politice și administrative care privesc dezvoltarea orașului.

VI. Direcțiile strategice în domeniul Incluziunii sociale

1. Incluziunea economică
2. Asigurarea accesului categoriilor vulnerabile la servicii publice
3. Sprijinirea categoriilor vulnerabile prin rețele de servicii specializate
4. Planul integrat pentru incluziunea socio-teritorială a comunităților marginalizate din zona Pata Rât
5. Mecanisme și instrumente instituționale incluzive și participative

VII. Programe operaționale în domeniul Incluziunii sociale²⁷

1. Incluziunea economică

- 1.1. Structuri de sprijinire a economiei sociale
- 1.2. Stimularea angajării persoanelor din grupuri vulnerabile, printre ele rome

2. Asigurarea accesului categoriilor vulnerabile la servicii publice

- 2.1. Centre de servicii comunitare integrate în cartierele dezavantajate ale Clujului (servicii de informare și consiliere, servicii socio-ocupaționale, servicii medicale, grupuri de suport, activități culturale-sportive-educaționale)
- 2.2. Rețea de unități educaționale incluzive, inclusiv pentru educația preșcolară și prevenirea segregării școlare
- 2.3. Fond de locuințe adecvate și accesibile pentru categorii dezavantajate

3. Sprijinirea categoriilor vulnerabile prin rețele de servicii specializate²⁸

- 3.1. Copii din familii dezavantajate, copii cu părinți plecați la muncă în străinătate
- 3.2. Copii cu dificultăți de învățare, cu risc de abandon școlar
- 3.3. Tinerii care au părăsit centrele de protecție
- 3.4. Persoane în vârstă supuse excluziunii sociale

²⁷ Elaborarea acestor programe operaționale este în lucru. Fiecare dintre ele se va prezenta sub forma următoarei scheme: Descrierea, Lista de măsuri, Actori implicați/responsabili, Termen de realizare, Buget (sau măcar resursele bugetare posibile), și, dacă este necesar acest lucru în această fază, Rezultate așteptate, Indicatori, Monitorizare. Planurile de acțiuni privind măsurile propuse nu vor fi elaborate în această fază a planificării dezvoltării strategice a Clujului.

²⁸ Programele operaționale (și planurile de măsuri aferente acestora) privind serviciile specializate sunt definite prin prisma beneficiarilor acestora. Lista de grupuri vulnerabile de aici nu este exhaustivă. Ea nu include, spre exemplu, grupurile față de care, conform legislației românești, nu primăriile au responsabilitatea oferirii serviciilor de asistență socială. De exemplu, copiii și tinerii din sistemul de protecție a copiilor (din centrele de plasament, familiile de plasament și asistență maternală), copiii victime ale violenței, abuzului sexual și traficului de persoane, și copiii fără adăpost (sau "copiii străzii") intră sub responsabilitatea DGASPC-ului.

- 3.5. Persoane cu dizabilități, persoane cu tulburări psihice și boli cronice
- 3.6. Persoane dependente de substanțe
- 3.7. Persoane victime ale violenței, exploatării sexuale și prin muncă, precum și traficului de persoane
- 3.8. Persoane fără adăpost
- 3.9. Persoane migrante (din alte țări) și cetățeni români reîntorși în țară
- 3.10. Tineri și adulți delicvenți, și persoane care comit acte de agresivitate
- 3.11. Etnici romi supuși excluziunii sociale

4. Planul integrat pentru incluziunea socio-teritorială a comunităților marginalizate din zona Pata Rât

- 4.1. Programe integrate adresate comunităților marginalizate din zona Pata Rât
- 4.2. Capacitarea autorităților locale în vederea derulării planului de desegregare teritorială
- 4.3. Campanii pentru eliminarea prejudecăților și discriminării pe bază de statut social și etnie

5. Mecanisme și instrumente instituționale incluzive și participative

- 5.1. Unitatea inter-sectorială a primăriei pentru incluziune socială
- 5.2. Sistem integrat pentru semnalarea, prevenirea și managementul cazurilor de marginalizare socială
- 5.3. Observator social și barometru/bază de date online de servicii sociale clujene
- 5.4. Participarea grupurilor vulnerabile la guvernare locală
- 5.5. Planul și grupul local de acțiune pentru incluziunea romilor

VIII. Incluziunea socială ca obiectiv transversal al Planului de dezvoltare al Clujului

Direcția strategică de dezvoltare privind incluziunea socială, chiar dacă este vizată ca o problematică separată (la rândul ei fiind un set de politici publice intersectoriale), are implicații față de toate celelalte direcții propuse și tocmai integrarea principiilor acestei direcții în planul de dezvoltare al Clujului pentru perioada 2014-2020 (*mainstreaming*) îi asigură sustenabilitatea. În

această perioadă, planificarea strategică a oraşului va lua în considerare în mod explicit, dar nu exclusiv cetăţenii de etnie romă, atât ca minoritate etno-culturală care doreşte să se afirme ca atare asumându-şi cu mândrie identitatea, cât şi ca populaţie în rândurile căreia riscul excluziunii sociale este cel mai mare, iar excluziunea socială generează sărăcie extremă, condiţii locative precare în zone marginalizate, acces redus la protecţie socială, la locuri de muncă decente, la educaţie şcolară de calitate şi servicii de sănătate. Procentul populaţiei de etnie romă în oraşul Cluj este relativ redus (1.06% din populaţie, conform Recensământului din 2011), şi municipiul Cluj-Napoca (cu întregul său potenţial economic, administrativ, civic şi cultural) este capabil să soluţioneze în mod adecvat excluziunea socială a romilor ca o problemă în cazul căreia excluziunea pe baza statutului social se suprapune cu cea cauzată de tratamentul discriminatoriu pe baza originii etnice.

Propunerile privind programele operaţionale în vederea realizării incluziunii sociale formulate în acest document privesc în mod direct “Oamenii şi comunitatea” oraşului Cluj, o comunitate multiculturală, dar şi una stratificată social. Această comunitate – pentru ca toţi cetăţenii să se simtă membri demni şi parteneri egali, pentru ca oraşul să se dezvolte în mod coeziv şi incluziv – necesită măsuri din partea celor care deţin controlul asupra resurselor economice, administrative, sociale şi culturale în vederea capacitării persoanelor şi grupurilor supuse excluziunii sociale şi sărăciei. Programele operaţionale ale incluziunii sociale susţin dezideratul asigurării unui standard al calităţii vieţii adecvate pentru toţi, fără deosebire de statut social-economic, etnie, gen, vârstă, condiţia de dizabilitate/invaliditate precum şi participarea categoriilor sociale vulnerabile, dezavantajate şi marginalizate în toate domeniile vieţii urbei (economie, educaţie şcolară, viaţă culturală, guvernare, etc.). De aceea, sub-capitolele planificării strategice din capitolul “Oamenii şi comunitatea” – în mod special cele privind Multiculturalismul, Educaţia pre-universitară şi universitară, Tineretul, Mediarea comunitară, Asociativitatea –, dar şi direcţia “Identitatea istorică a oraşului”, promovează şi ele principiul egalizării şanselor, solidarităţii, incluziunii sociale şi convieţuirii interculturale în educaţia şcolară de la toate nivelele, în afirmarea potenţialului multicultural al Clujului, în programele pentru tineret, în educaţia comunităţii clujene în sensul larg al cuvântului, în mobilizarea mediului asociativ, printre altele şi în legătură cu populaţia de etnie romă.

Incluziunea privește “oamenii și comunitatea” – în particular persoanele și grupurile vulnerabile, dezavantajate și marginalizate – și prin dimensiunea economică a statutului lor social. Incluziunea socială este motor al dezvoltării economice: pune forța de muncă a persoanelor ale căror acces la locuri de muncă este redus în beneficiul dezvoltării economice ce susține bunăstarea socială; crește numărul celor care prin consum favorizează producția de bunuri; reduce procentul celor care au nevoie de protecție socială pentru a trăi o viață acceptabilă conform standardelor actuale de calitate a vieții. Crearea de locuri de muncă care asigură venituri din care se poate trăi decent în materie de condiții locative și acces la bunuri, sau asigurarea resurselor necesare susținerii unor întreprinderi sociale, și în general crearea oportunităților economice de a duce o viață activă și independentă și de către categoriile sociale vulnerabile, este (și) responsabilitatea mediului de afaceri ce se definește ca parte integrată a comunității locale, dar și al autorităților locale în funcție de mecanismele legale de care dispun ele în acest domeniu. De aceea, direcțiile strategice privind “Dezvoltarea economică locală”, sau “Antreprenoriatul și inovația în comunitate” – recunoscând că intervențiile sociale care susțin categoriile defavorizate sunt o investiție în bunăstarea comunității – își propun derularea unor activități economice creatoare de locuri de muncă care susțin incluziunea socială, și/sau diversele forme ale economiei sociale, a întreprinderilor sociale și a formelor de antreprenariat cooperativiste ce își investesc profitul în dezvoltare comunitară, printre altele și întreprinderile care angajează persoane dezavantajate care la rândul lor crează alte locuri de muncă, în același timp promovând eliminarea prejudecăților și practicilor discriminatorii față de persoanele aparținând unor grupuri vulnerabile, printre ele romii.

Deoarece în orașul Cluj avem zone de locuire defavorizată (cazul extrem al acestora fiind zona Pata Rât, teritoriu al unor probleme complexe sociale și ecologice neglijate de-a lungul mai multor decenii), în perioada 2014-2020 această provocare nu va mai fi neglijată nici de direcția strategică privind “Dezvoltarea urbană/ planificarea spațială”, sau cea a “Clujului verde”. Municipiul Cluj-Napoca va putea deveni Capitală Culturală Europeană, sau oraș european (europenitatea având și o dimensiune socială), sau model în domeniul incluziunii romilor, dacă soluționează în mod adecvat și cazul marginalității socio-teritoriale create în zona Pata Rât. De aceea, direcțiile de dezvoltare privind “Dimensiunea europeană a Clujului” și “Cultura și industriile creative”, sau “Orașul diferit, marketing teritorial” își asumă și ele o responsabilitate

în sensul asumării principiului dezvoltării urbane incluzive și coezive care integrează și cele mai vulnerabile, dezavantajate și marginalizate grupuri, pecum romii.

Fiindcă dezvoltarea incluzivă și coezivă nu poate să se realizeze fără participarea celor afectați de strategia de dezvoltare, direcția strategică privind “Buna guvernare” va avea și prevederi cu privire la asigurarea participării la guvernare, la luarea deciziilor politice și administrative care îi privesc, dar și la definirea priorităților de dezvoltare a orașului a categoriilor marginalizate și sărace, și/sau a minorităților (printre ele minoritatea romă) care nu au propriile structuri de reprezentare politică la nivel local.

IX. Brand și profil competitiv: "Cluj – oraș incluziv"

Direcția strategică de dezvoltare care își propune o dezvoltare incluzivă și coezivă, consacrează un brand inedit pentru Cluj. **Cluj – oraș incluziv.**

Clujul competitiv din punct de vedere economic; Clujul performant din punct de vedere cultural; potențialul Clujului în ceea ce privește universitarii deschiși către comunitatea orașului, diversitatea mediului asociativ, precum și disponibilitatea Primăriei și Consiliului Local de a colabora cu toți acești factori; inițiativele inovatoare ale municipalității din ultima vreme (cum este bugetarea participativă, dar și modelul de incluziune elaborat ca răspuns la problema marginalizării socio-teritoriale a romilor) ne conduc la concluzia că orașul nostru poate fi un oraș competitiv exemplar și din punctul de vedere al agendei sociale europene și al incluziunii sociale a cetățenilor de etnie romă.